

STRATEGISK NÆRINGSPLAN

16.12.2008

Listerregionen

Planutkast felles strategisk næringsplan for Listerregionen

Farsund kommune

Flekkelfjord kommune

Hægebostad kommune

Kvinesdal kommune

Lyngdal kommune

Sirdal kommune

En spennende og kreativ region, sentralt i Sør

Strategisk Næringsplan for Listerregionen vil være et viktig grunnlagsdokument for regionens overordnede næringspolitikk og satsing i tiden som kommer. Den vil være en rettesnor for arbeidet med næringsutvikling og etablering samtidig som den vil være et viktig dokument i markedsføringen av regionen. Planen har vært arbeidet med siden mars 2007 da motivasjonsseminaret ble gjennomført. Siden da har prosessen pågått kontinuerlig.

Styringsgruppa har bestått av følgende:

- Leder Odd Omland - Listerrådet /Kvinesdal kommune
- Stein A. Ytterdahl - Farsund kommune
- Thor Jørgen Tjørhom - Sirdal kommune
- John Fidjeland - Hægebostad kommune
- Ingunn Foss - Lyngdal kommune
- Reidar Gausdal - Flekkefjord kommune
- Svein Bringsjord - Vest Agder Fylkeskommune
- Lisa Velund - Agder Tiltaksforum Vest (vara. Anne Grete Løland)
- Heidi N. Flikka - Sparebank1 SR-Bank (vara. Roger Abusdal)

I tillegg har planprosessen blitt gjennomført med Agderforskning som prosessveileder og ansvarlig for utforming av endelig planutkast. Selve utarbeidelsen av planen er blitt gjennomført med lokal innsats fra næringslivet, organisasjoner og offentlig representasjon.

Arbeidet har blitt inndelt i 3 hovedtemaer:

- Kompetanse - gruppeleder Almar Friestad
- Næringsliv - gruppeleder Svein A. Skårdal
- Samhandling - gruppeleder Leidulv Nesgård/Kari Mørk

På disse temagruppene og flere underveisseminar har det deltatt ca. 50 – 60 personer fra hele regionen. Jeg er imponert av den dugnadsinnsats som er lagt ned i dette planarbeidet.

Takk.

En spesiell takk til Sparebank1 SR-Bank for bidraget som gjorde planarbeidet mulig. En stor takk til gruppelederne for godt utført arbeid i temagruppene. Og ikke minst, en takk til alle som har bidratt i prosessen og lagt ned dugnadstimer og dager i løpet av denne perioden. Takk også til Agderforskning for godt samarbeid og vel utført jobb.

Håpet nå er at denne planen skal bli et nyttig redskap og bli brukt både av regionale aktører så vel som lokale næringslivsmedarbeidere.
Lykke til.

Listerrådet 12.12.08.
Odd Omland
Leder

Innhold

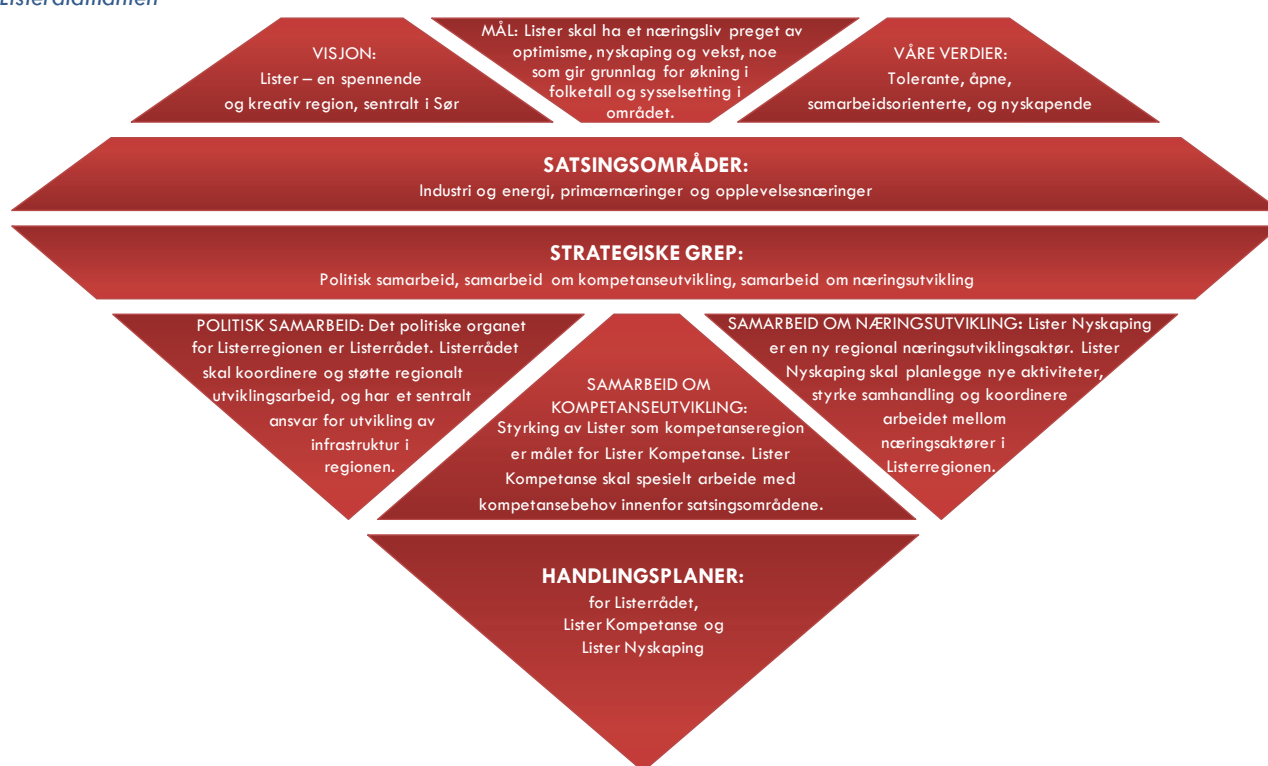
- Sammendrag 3
 - Innledning 4
- Regionens ståsted 4
 - Forankring 6
- Satsingsområder 7
- Politisk samarbeid 8
- Samarbeid om kompetanseutvikling 9
 - Samarbeid om næringsutvikling 10
- Innspill til handlingsplaner og tiltak 11

Sammendrag

For å bygge en region for å løse regionale utfordringer trengs regionale institusjoner. Sentralt i strategisk næringsplan for Listerregionen er derfor forslag om å bygge og styrke institusjoner som kan arbeide med utvikling av Lister som sin sentrale målsetting. Figuren under, "Listerdiamanten", sammenfatter hovedtrekkene i strategisk næringsplan. Øverst ser vi visjonen for Lister "Lister – en spennende og kreativ region, sentralt i Sør", de mål som er satt for utviklingen av regionen, samt de verdier som skal ligge til grunn for utvikling av Lister som region.

Gjennom arbeidet med planen er det også konkretisert noen satsingsområder som vil bli gitt spesiell oppmerksomhet for å realisere planens mål. Satsingsområdene er bedrifter innenfor sektorene industri og energi, primærnæringer og opplevelsesnæringer. Det er arbeid mot disse satsingsområdene strategisk næringsplan fokuseres mot. Dette er konkretisert gjennom følgende strategiske grep: styrket politisk samarbeid i Listerregionen, systematisk arbeid og regionalt samarbeid om kompetanseutviklingsarbeid og regionalt samarbeid om næringsutvikling.

Listerdiamanten

I en strategi for videreutvikling og styrking av det politiske samarbeidet i regionen står Listerrådet som regionens felles politiske organ sentralt. I den andre hovedstrategien, hvordan næringsutvikling kan støttes gjennom økt satsing og samarbeid om kompetanseutvikling, vil videreutvikling av Lister Kompetanse som brobygger, kommunikator, og koordinator mellom kompetanseorganisasjoner være sentral. Den tredje hovedstrategien samarbeid om næringsutvikling står opprettelsen av en ny regional næringsutviklingsaktør, Lister Nyskaping sentralt. Lister Nyskaping skal fremme forpliktende samarbeid mellom både private og offentlige aktører og organisasjoner som arbeider målrettet for å styrke vilkår og mulighetsrom for næringslivet i Listerregionen.

I arbeidet med strategisk næringsplan har det fremkommet mange gode og konkrete forslag til handlinger og tiltak. Disse er systematisert og fordelt på de tre regionale institusjonene, slik at disses styrer og ledelse lettere kan gjøre de nødvendige prioriteringer i det videre arbeidet. Listerrådet iverksetter rullering av strategisk næringsplan hvert 4. år. Handlingsplaner rullers av Listerrådet, Lister Kompetanse og Lister Nyskaping hvert år.

Innledning

Listerregionen er en ressurssterk region med et utadrettet og fremtidsorientert næringsliv. Regionen er sentralt plassert mellom to nasjonale vekstsentra. Lister som samlende begrep er i ferd med å bli etablert som et politisk og sosialt felleskap som det er meningsfylt å diskutere og arbeide med felles utfordringer i forhold til. Befolkningen i Listerkommunene skal arbeide sammen for å realisere målene i strategisk næringsplan. Gjennom samarbeid skal man legge til rette for vekst i sysselsetting og befolkning i Listerregionen. Strategisk næringsplan skal bidra til en utvikling som kan realisere disse målene. Strategisk næringsplan er derfor et konkret tiltak for å sikre Lister et næringsliv preget av optimisme, nyskaping og vekst.

Strategisk næringsplan har et regionalt perspektiv og sikter mot regionale problemstillinger for Lister. Planen ønsker å bidra til forsterket innsats på teknologisk og organisatorisk nyskaping i eksisterende industri. Planen er samtidig realistisk ved at man har fokus på utvikling basert på de unike naturgitte, kulturelle og historiske ressurser som allerede finnes i regionen.

Strategisk næringsplan er et resultat av en omfattende prosess med bred deltakelse fra næringsliv og politikere. I arbeidet har tre områder for videre utvikling av regionen blitt framholdt for å understøtte utvikling av næring i regionen som helhet. Fokuset i planen er rettet mot en videreutvikling og fornying av det næringsgrunnlaget som finnes i regionen, kompetanseutvikling generelt og i næringslivet, samt styrket samhandling mellom og på tvers av sektorer i regionen.

Regionens ståsted

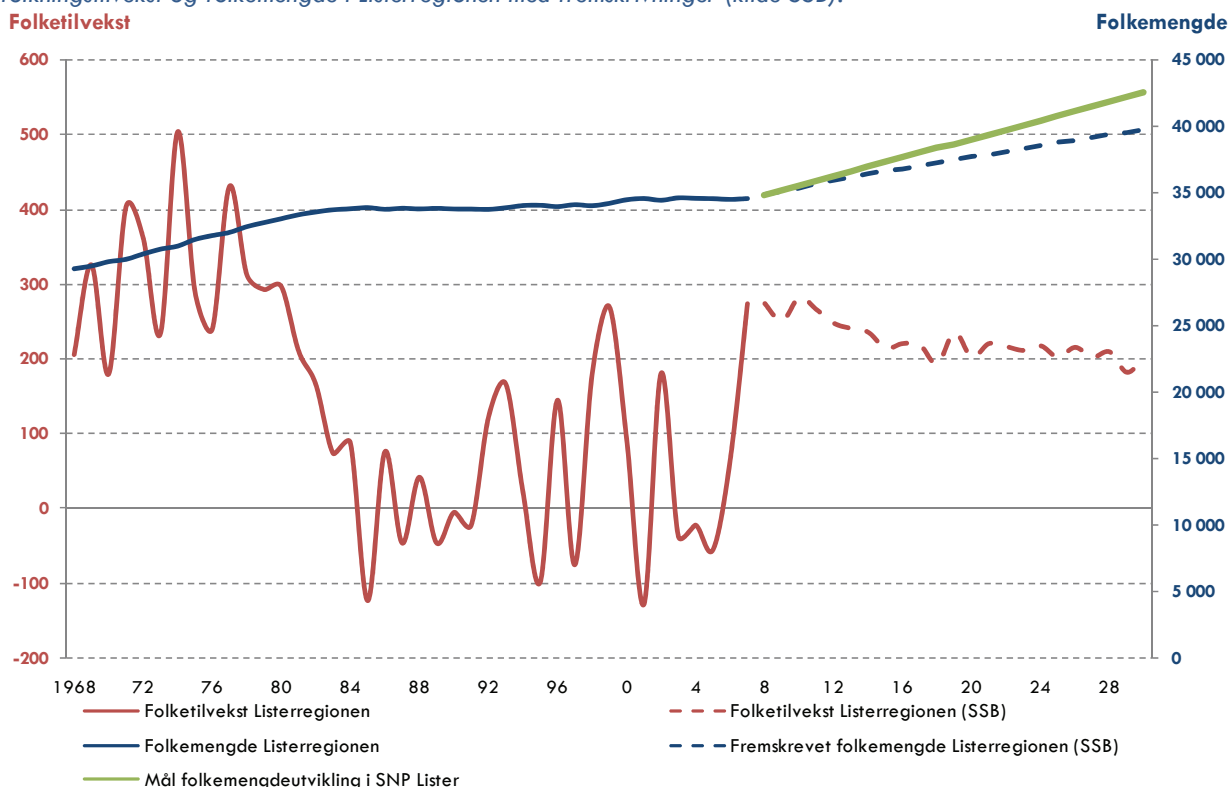
Gjennom et sterkere fokus på regional utvikling og et tettere interkommunalt samarbeid har Lister blitt et etablert begrep i regionaliseringen på Agder. Listerrådets arbeid har bidratt til at regionen framstår som sterkere og tettere integrert enn noen gang. Realiseringen av veiforbindelsene i Listerpakken var ett av flere viktige skritt i denne prosessen. En regional strategisk næringsplan skal løfte fram innsats på de områder der regionen i fellesskap skal styrke sin posisjon. Det er da naturlig å ta utgangspunkt i sterke næringsmiljøer i regionen, eller næringsområder hvor regionen har særlige forutsetninger for videre utvikling. Tabellen under viser hvilke områder personer med arbeidssted i Listerregionen er sysselsatt innenfor, samt utvikling siden 2000. Det er et utalt mål at strategisk næringsplan skal bidra til ytterligere økning i sysselsettingen i regionen.

Sysselsatte personer etter arbeidssted i Listerregionen (kilde: SSB)

	2000	2004	2007	Endring % 2000-2007
Jordbruk, skogbruk og fiske	912	713	739	-19 %
Industri og bergverksdrift	3 411	3 310	3 138	-8 %
Kraft- og vannforsyning	115	110	129	12 %
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 081	1 313	1 490	38 %
Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2 451	2 563	2 794	14 %
Samferdsel	725	628	710	-2 %
Forretningsmessig og finansiell tjenesteyting, eiendomsdrift	563	666	805	43 %
Offentlig tjenesteyting	5 063	5 753	6 044	19 %
Til sammen	14 321	15 056	15 849	11 %

Samtidig er det sentralt å utvikle regionen som et attraktivt område for bosetting, oppvekst og arbeid. Grunnlaget for en sterkere regional identitet er en videreutvikling av et felles bo- og arbeidsmarked. Målsettingen om økt befolkning og sysselsetting i regionen kan først og fremst realiseres ved at det satses på utvikling av et attraktivt bo- og arbeidsmarked. Figuren under viser befolkningstilvekst og folkemengde i Listerregionen de siste 40 år samt SSBs middel fremskrivninger til 2030.

Befolkingstilvekst og folkekemenge i Listerregionen med fremskrivninger (kilde SSB).

Det er en utalt ambisjon i strategisk næringsplan at folketilveksten i Listerregionen stabiliseres på et nivå på minst 350 personer per år. Dette vil gi en befolkningsvekst som er noe høyere enn SSBs middelprognose for regionen. I 2020 sier SSBs prognose en 8 % økning i folkekemenge, mens vår målsetting er å øke folkekemengden fra 34 818 i 2008 med 12 %. SSBs middelprognose for 2020 for Stavanger/Sandnes er 25 % og Kristiansand 18 %. Listerregionen vil kunne nå dette målet hvis man arbeider systematisk med å legge til rette for ny sysselsetting og attraktive bosteder i regionen. I forbindelse med planarbeidet er det også utarbeidet en oversikt over styrker, svakheter, muligheter og trusler.

SWOT for Listerregionen

STYRKER

Viktig industriregion med sterk industritradisjon; Kyst- og fjellområder; Nærhet til to storbyregioner og kontinentet; Utadvent og konkurranseorientert næringsliv; Sterk industrikompetanse; Omstillingsevne i industrien; Stabil arbeidskraft; Mange nyetableringer; Livskraftige tettsteder

SVAKHETER

Lavt utdanningsnivå; Aldrende befolkning; Lav på levekårsindikatorer og likestilling; Manglende koordinering og styring av utviklingsarbeidet; Svak regional identitet; Sårbar for økte kraftpriser og internasjonale konjunkturer; Lite forskning og utvikling; Fragmentert næringsliv og få samarbeidsprosjekter; Regionalt kollektivtransporttilbud; Befolkningstetthet

MULIGHETER

Nye vegforbindelser og kortere reisetid mellom kommunene; Felles bo- og arbeidsmarked; Handels- og tjenestetilbud; Økt interkommunalt samarbeid om tjenestetilbud- og utvikling; Regional strategisk næringsplan; Samordnet arealbruk; Energiknutepunkt Lister (ilandføring, fornybare energiformer, etc.); Industriutvikling rundt energisatsningen; Flyaktivitet på Lista

TRUSLER

Aldersbalansen; Internasjonale konjunkturer og økte kraftpriser; Kompetanseetterslep i forhold til andre områder; Lav tilflytting; Lekkasje av folk og arbeidsplasser til Stavanger og Kristiansand; Tilgang på kompetent arbeidskraft; Lokaliseringsstrid

Forankring

Arbeidet med strategisk næringsplan for Listerregionen er sterkt forankret i tidligere og pågående planleggings- og utviklingsarbeid i regionen. Listerregionen er tuftet på et tett og godt politisk samarbeid mellom kommunene Farsund, Lyngdal, Kvinesdal, Hægebostad, Sirdal og Flekkefjord. Gjennom fylkesdelsplanen for Listerregionen, Listerplanen, har kommunene formulert viktige satsningsområder for regional utvikling. Disse målsettingene har lagt føringer for arbeidet med strategisk næringsplan. Det har også utviklet seg stadig flere og sterkere nærings samarbeid i Lister, ofte gjennom fellesprosjekter initiert av Listerrådet. Denne planen setter seg fore å bidra til at nærings samarbeidet utvikles videre i Lister gjennom et tettere samspill mellom bedrifter og gjennom utviklingen av en felles regional næringspolitisk plattform.

Realiseringen av Listerpakken har gitt et betydelig løft til det regionale samspillet. I tillegg til det næringsmessige og politiske samspillet handler regionaliseringen om innbyggernes reiser og aktiviteter i regionen. Dette dreier seg i stor grad om framveksten av en integrert og fungerende bo- og arbeidsmarkedsregion der arbeidsmarkedet utvides og bostedsalternativene blir flere. Samtidig utvides folks orientering med hensyn til fritidsaktiviteter og rekreasjon. Dette samspillet bidrar til at det utvikles en sterkere regional identitet og tilhørighet.

I 1998 ble den første Listerplanen vedtatt av fylkestinget. I 2006 kom det en ny Listerplan med et særlig fokus på næring og konkurransevne, kultur og steds kvalitet og kommunikasjon og transport. I denne planen løftes det fram viktige målsettinger for den videre utviklingen i regionen. Strategisk næringsplan bygger i særskilt grad på dette arbeidet. Gjennom at planen skal være et virkemiddel til å realisere visjonen i Listerplanen 2006 og nå målsettingen om et næringsliv preget av optimisme, nyskaping og vekst.

Strategisk næringsplan er også tett forankret i Scenarioprojektet for Rogaland og Agder. Et

prosjekt initiert av SpareBank 1 SR-Bank og utarbeidet av IRIS og Agderforskning. Her presenteres to framtidsbilder; "attraksjonen" og "korridoren". Den videre utviklingen i regionen antas her å være avhengig av kompetansen i regionen og hvordan folks kunnskaper, ferdigheter og evner til nyskaping utvikler seg. Dessuten vektlegges næringslivets situasjon og utviklingskraft i lys av kapital og internasjonalisering. Samhandling og samfunnsbygging blir også framhevet som viktig for å skape tidsmessig infrastruktur og sikre folks livskvalitet. Det er samspillet mellom kompetanse, næringsliv og samfunnsbygging som er nøkkelen til regionens videre utvikling hevdes det i Scenarioprojektet for Rogaland og Agder. I det positive framtidsbildet "attraksjonen" beskrives regionen i 2020 som et område der "kunnskapen gror, næringslivet blomstrer og folk trives". Strategisk næringsplan er ett av virkemidlene for å realisere dette ønskede scenarioet.

Andre viktige referanser for arbeidet med denne planen har vært 'Felles mål for Sørlandet 2003–2010', 'Mulighetsstudiet og Kompetanseutviklingsprosjektet Farsundbassenget', arbeidet har også vært koordinert mot det parallelle arbeidet med felles fylkesplan for Agder. Dette arbeidet skal også sees i sammenheng med reiselivsplanen for regionen. Strategisk næringsplan for Listerregionen var sommeren og høsten 2008 på høring hos en bred gruppe både private og offentlige institusjoner og ble revidert på bakgrunn av de innspill som ble gitt i høringsrunden. Strategisk næringsplan for Listerregionen vil også gi føringer for rullering av eksisterende og fremtidige kommuneplaner.

VISJON:

Lister – en spennende og kreativ region, sentralt i Sør

VÅRE VERDIER:

Tolerante, åpne, samarbeidsorienterte, og nyskapende

MÅL:

Lister skal ha et næringsliv preget av optimisme, nyskaping og vekst, noe som gir grunnlag for økning i folketall og sysselsetting i området.

Satsingsområder

Strategisk næringsplan konkretiserer de næringspolitiske målsettingene i Listerplanen 2006 gjennom å fokusere innsats mot tre satsingsområder: industri og energi, primærnæringer og opplevelsesnæringer.

Styrking av disse satsingsområdene skal realiseres gjennom strategiene som er 1) å forbedre og styrke det politiske samarbeidet i regionen, 2) samarbeid om kompetanseutvikling for å adressere regionale behov og 3) samarbeid om næringsutvikling forstått som forpliktende samarbeid mellom både private og offentlige aktører og organisasjoner.

Næringsstrukturen i regionen preges av relativt store industribedrifter innen prosessindustri, trebearbeidende industri og skipsbygging som understøttes av en mangfoldig leverandørindustri. I tillegg til å være en betydelig industriregion, preges Lister av et mangfold av opplevelsesmuligheter knyttet til fjell og kyst. Videre finnes det et sterkt jordbruk basert på naturgitte forhold. Videre satsing på disse næringene står sentralt i planen.

Av utfordringer for Listerregionen kan det nevnes utflyttet ungdom som ikke kommer tilbake, noe som kan ha sammenheng med at det finnes for få kompetansekrevende arbeidsplasser. Videre er sysselsetting i Listerregionen sårbar på grunn av prosessindustriens usikkerhet rundt et eventuelt nytt industrikraftregime. Andre utfordringer er knyttet til en fragmentert reise-, kultur-, og opplevelsesindustri, noe som generelt kan henge sammen med lite samarbeid og få møteplasser. Satsingsområdene i planen er bedrifter innenfor industri og energi, primærnæringer og opplevelsesnæringene.

Industri og energi. Næringslivet i industri- og kraftregionen Lister er avhengig av kontinuerlig kompetanseutvikling for å styrkes og utvikles videre. Videre sysselsettingsutvikling setter store krav til omstillingsevne og nytenkning i disse viktige næringene. I strategisk næringsplan er etablering av regional utviklingsaktører viktige virkemiddel for å styrke arbeidet med disse utfordringene. Nye muligheter innen sektoren har vært lansert og må følges videre opp med konkrete definerte prosjekter. Det kan nevnes: småkraftverk, vindkraft, utnytte spillvarme, gassrør, elektrifisering i Nordsjøen, kraftutveksling og effektkjøring, gasskraft, CO₂-deponering, etc. Utfordringene på disse områdene er mange, og av disse er mange felles og mange er regionale. De kan dermed danne grunnlag for samarbeidsprosjekter. Strategisk næringsplan for Listerregionen ser utviklingen av det regionale næringssselskapet Lister Nyskaping som et viktig strategisk grep for å styrke næringen. Konkretisering og kopling mot NODE klyngen og Eyde nettverket vil også være grunnlag for nye samarbeidsprosjekter.

Primærnæringer. Sysselsetting innenfor jordbruk, skogbruk og fiske vokser i Listerregionen, og næringen har vært dyktig til å omstille seg i takt med endringer i rammebetingelsene. Primærnæringene utvikles raskt, ofte i samspill med andre næringsområder. Landbruk kombinert med reiseliv og opplevelse finner stadig nye utviklingsmuligheter, og dette må stimuleres ytterligere. Større samdriftsprosjekter er også på vei inn og med gode resultater. Det er behov for å styrke kompetansen om markeder og salg. Dette setter krav til økt koordinering og planlegging gjennom samhandling på tvers av sektorer og bransjer. Primærnæringene har et kontinuerlig fokus på omstilling og det settes stadig nye krav til kompetanseutvikling i næringen.

Opplevelsesnæringer. Det er igangsatt et omfattende reiselivssamarbeid i regionen. Lister er en region med stort potensial, men regionen må ta steget fra de tradisjonelle sesongbetonte reiselivsproduktene og satse på helhetlige opplevelsesprodukter. Med en beliggenhet mellom to sterke vekstsentre i vest og øst og nærhet til Europa er det et stort potensial. Stort potensial har også et økt samarbeid mot andre næringer, som for eksempel primærnæringene. Med mange små aktører settes det store krav til koordinering på et regionalt nivå. Særlig er det behov for en styrket innsats mot markedsføring, merkevarebygging og produktutvikling. Denne innsatsen kan styrkes gjennom strategisk kompetanseutvikling i næringen på alle nivå, samt intensivert næringsstrategisk samarbeid og koordinering mot pågående arbeid innen reiselivsnæringen i regionen.

SATSINGSMÅL:

Industri og energi
Primærnæringer
Opplevelsesnæringer

STRATEGISKE GREP:

Politisk samarbeid
Samarbeid om kompetanseutvikling
Samarbeid om næringsutvikling

Politisk samarbeid

Økt samhandling bidrar til en sterkere integrert region. Det eksisterer allerede et betydelig samarbeid mellom kommunene, og en rekke prosjekter har vært gjennomført. Viktige samhandlingsarenaer som for eksempel det politiske samarbeidet i Listerrådet, har vist vei og initiert nye samhandlingsområder i privat og offentlig sektor. Til sammen har dette bidratt til en økt bevissthet om regionen og et tettere samarbeid mellom kommunene.

Styrken ligger i det etablerte samarbeidet, primært gjennom det interkommunale samarbeidet, og de eksisterende prosjektene som i dag finnes på tvers av kommunegrensene. Listerregionen er etablert som begrep og brukes i stadig flere sammenhenger, blant annet innen reiseliv (www.regionlister.com).

Svakheten ligger blant annet i at samarbeid mellom næringslivsaktører i regionen er begrenset. En annen grunnleggende utfordring for utviklingsarbeid på Lister er det begrensede antallet institusjoner eller aktører som primært har regionen som geografisk nedslagsfelt. Strategisk næringsplan fokuserer derfor i særlig grad på organisatoriske og institusjonelle løsninger for å styrke det videre utviklingsarbeidet i regionen i et langsiktig perspektiv.

Mulighetene ligger i den nyutbygde veiforbindelsen og en sterkere orientering mot muligheter i regionen. Videre ligger det til rette for en forsterket innsats for å etablere og støtte nettverk i næringslivet.

Truslene ligger i opprivende lokaliseringdiskusjoner og manglende organisering. Dette krever både et regionalt lederskap og en aktiv pådriver for regional samhandling utover det politiske samarbeidet. Det er et mål å legge til rette for utvikling av nye møteplasser og en sterkere koordinert næringspolitisk innsats med utgangspunkt i næringslivets egne behov.

Målet om å framstå som en attraktiv og godt integrert bo- og arbeidsmarkedsregion innebærer et fokus på det interkommunale samarbeidet. Utvikle nettverk og samhandling for styrking av det regionale næringslivet, og folks opplevelse av en samlende regional identitet og aktiv bruk av et integrert bo- og arbeidsmarked.

Listerrådets innsats rettes derfor inn mot følgende områder:

- Styrke samhandling mellom Lister kommunene og videreutvikle interkommunalt samarbeid
- Styrke samhandlingen i næringslivet
- Øke kvaliteten i det kommunale tjenestetilbudet
- Utvikling av en integrert og attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion
- Fungere som koordinerende organ mellom regionale utviklingsinstitusjoner
- Utbygging av infrastruktur i form av bredbånd og mobildekning
- Fronte regionen utad politisk, initiere samhandling og samarbeid med naboregioner.

Det politiske samarbeidet i Listerrådet skal bidra til at Listerregionen blir en foregangsregion på regional samhandling, kunnskapsbasert bærekraftig næringsutvikling. Listerrådet bør, for å forebygge konflikt, utarbeide et samarbeidsgrunnlag for lokaliseringsspørsmål. Her kan spørsmål som husleiesatser, fordeling av utgifter (grunnlag i innbyggertall el.a.) og andre aktuelle generelle spørsmål til denne type samarbeid blir avklart som en "mal" for saker som måtte følge.

STRATEGISK GREP STYRKE POLITISK SAMARBEID:

Det politiske organet for Listerregionen er Listerrådet. Listerrådet skal koordinere og støtte regionalt utviklingsarbeid, og har et sentralt ansvar for utvikling av infrastruktur i regionen.

Samarbeid om kompetanseutvikling

Satsing på kompetanse er en sentral strategi i strategisk næringsplan. Regionen besitter solid industrikompetanse knyttet til produkter og produksjon. Næringslivet i regionen har vist betydelig omstillingsevne og har hatt mange nyetableringer. Det mangler oversikter over regionens kompetanse- og arbeidskraftsbehov, det er liten egen FoU-aktivitet, og det er et manglende helhetlig perspektiv på kompetanseutvikling i en regional sammenheng.

Lister Kompetanse AS kan spille en sterkere rolle som en regional utviklingsaktør for kompetanse. Fremveksten av sterke høgere utdanningsinstitusjoner i Kristiansand og Stavanger stiller nye krav og åpner muligheter. Det er behov for å styrke kunnskapsbasert næringsutvikling innen bestemte næringsområder i vekst (reiseliv, handel). En annen utfordring er manglende evne til relevant kompetanseutvikling i utdanningsinstitusjonene (VGS), samt vanskelig tilgang på kompetent arbeidskraft, lavt generelt utdanningsnivå, og negative holdninger til utdanning og kompetanse. Lister Kompetanse AS skal også samarbeide tett med NAV for å målrette kompetanseutviklingstiltak og med Folkeuniversitetet for rolleavklaring og identifisering av samarbeidsområder.

STRATEGISK GREP STYRKE SAMARBEID OM KOMPETANSEUTVIKLING:

Styrking av Lister som kompetanseregion er målet for Lister Kompetanse. Lister Kompetanse skal spesielt arbeide med kompetansebehov innenfor satsingsområdene.

Videreutvikle Lister Kompetanse til en regional utviklingsaktør for kompetanse. For å fremme det strategiske kompetanseutviklingsarbeidet i regionen både mot næringsliv, offentlig sektor og utdanningsinstitusjoner trengs det en driver. Ved å legge et regionalt utviklingsperspektiv på den innsatsen Lister Kompetanse AS gjør, gis organisasjonen et betydelig ansvar for viktige sider ved næringsutviklingen i regionen. Arbeidet må derfor samordnes med Lister Nyskaping, Listerrådet og foregå i tett dialog med regionalt næringsliv og andre kompetanse og undervisningsinstitusjoner i regionen der både oppgave og rollefordeling gjøres på mest mulig hensiktsmessig måte.

Lister Kompetanse, Lister Nyskaping, Listerrådet, virkemiddelapparatet må arbeide sammen for en felles satsing for å legge forholdene til rette for at kompetansekrevene næringsvirksomhet skal etablere seg i regionen.

Det er også naturlig at en regional utviklingsaktør for kompetanse tar fatt i kompetanseutfordringer innen de strategisk valgte næringsområdene industri og energi, primærnærings og opplevelsesnæringer. Det er viktig at dette arbeidet gjøres gjennom en systematisk innsats mot alle utdanningsnivåene.

- **Grunnskole.** Gjennom et sterkt engasjement fra næringslivet og det offentlige bør en tilby en kvalitetsskole med en sterk faglig profil, høyt kompetente og motiverte skoleledere og lærere, og et godt læringsmiljø.
- **Videregående skole.** I samarbeid med Vest-Agder fylkeskommune bør en videreutvikle og kvalitetssikre tilbudene i videregående skole i Lister ut fra det offentlige og næringslivets fremtidige behov for kompetanse, samt utrede behov for nye studietilbud.
- **Universitet/høgskole.** En bør styrke arbeidet i Lister for å avdekke næringslivets og det offentlige behov for kompetanse. I samarbeid med høgskole/universitet/private tilbydere bør en tilby desentraliserte studietilbud i regionen på høgskole-/universitetsnivå. Det bør initieres og legges til rette for etablering av en universitetsfilial i Lister, i samarbeid med et etablert universitet.

Samarbeid og satsing på kompetanseutvikling innebærer å utvikle og høyne kompetansenivået i regionen. Satse på sterke kompetansemiljøer som styrker eksisterende og ny næring, samt utvikle attraktive kompetansearbeidsplasser.

Samarbeid om næringsutvikling

For å styrke innsatsen for næringsutviklingen i regionen opprettes et felles regionalt næringssselskap i Lister – Lister Nyskaping. Hensikten er å styrke og koordinere næringspolitiske satsninger innrettet mot utviklingen av nytt og eksisterende næringsliv. Lister Nyskaping skal samarbeide tett og utvikle sine strategier i dialog med eksisterende næringssselskaper og næringshager i regionen. Lister Nyskaping skal bygge allianser og være en felles kanal for eksternt markedsføring. Lister Nyskaping leverer årsmelding til Listerrådet og kommunene. På noe sikt kan næringssselskapets utvikle seg til en felles regional interesseforening.

Lister Nyskaping skal bygge på kunnskap om næringslivets behov og realisering av de mål som settes i strategisk næringsplan. Det er også avgjørende at et regionalt næringssselskap innehar kompetanse om statlig innovasjonspolitikk og framstår som bindeledd mellom nasjonale virkemidler og regionalt næringsliv. Dette innebærer et regionalt ansvar for utvikling av entreprenørskap og nyskappingsarbeid i regionen. Det er også naturlig at et næringssselskap tar fatt i de strategisk valgte næringsområdene industri og energi, primærnærings og opplevelsesnæringer. Viktige tilleggsoppgaver kan være utvikling av regionale økonomiske analyser og markedsføring (benchmarking, merkevarebygging, internasjonalisering) av regionen.

STRATEGISKE GREP STYRKE SAMARBEID OM NÆRINGSUTVIKLING:

Lister Nyskaping er en ny regional næringsutviklingsaktør. Lister Nyskaping skal planlegge nye aktiviteter, styrke samhandling og koordinere arbeidet mellom næringsaktører i Listerregionen.

I sammenheng med etableringen av foreslått regionalt næringssselskap skal det utarbeides en regional oversikt og plan over tilgjengelige større strategiske næringsarealer. Det etableres et prosjekt der behovet, innholdet og innretningen av en felles arealoversikt utredes. Dette prosjektet bør inngå i porteføljen til næringssselskapet, og bør i hovedsak bygge på kommunale arealplaner. Hensikten er å fremme strategisk viktige næringsarealer for større bedriftsetableringer, særlig med hensyn til den videre utviklingen av regionen som kraftknutepunkt med tilhørende infrastruktur.

Fremme og utvikle nettverkssamarbeid i næringslivet. Det er et behov for utvikling av samarbeidsarenaer i næringslivet. Dette samarbeidet bør utvikles som nettverk innenfor ulike næringsområder. Reiselivssamarbeidet i regionen har vist vei, og det er et betydelig potensial for utvikling av samarbeid også på andre områder. Nettverksetablering må skje med bakgrunn i næringslivets egne behov, og bør utvikles på en slik måte at det blir etablert som en naturlig samhandlingsarena mellom bedrifter og mellom næringslivet og det offentlige. Nettverksetableringer bør søke inspirasjon i vellykkede eksempler i landsdelen eller nasjonalt, og tilknyttes kunnskap om nettverksutvikling i en tidlig fase. I tillegg til reiseliv vil handelsnærings og mekanisk industri være naturlige å ta fatt på.

Fremme utviklingen av en attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion. Med bakgrunn i målet om befolkningsvekst i regionen skal det fokuseres videre på regionens attraktivitet som boområde og som arbeidssted. Samlet har regionen et bredt arbeidsmarked med mange muligheter kombinert med gode bo- og oppvekstområder og et velfungerende tjenestetilbud. Det er viktig at det tas tak i markedsføringen av regionen som bo- og arbeidsmarked der kvaliteter som natur, kulturtilbud og oppvekstforhold løftes fram. Målgruppen for dette arbeidet finnes både internt i regionen og eksternt utenfor regionen. En annen side ved dette er behovet for et videre fokus på infrastruktur for transport og kommunikasjon. Ansvar for dette arbeidet er todelt: Markedsføringen av regionen som et attraktivt lokaliseringsalternativ for næringsvirksomhet og som bosted bør tillegges et regionalt næringssselskap

På sikt er det ambisjon at det næringsrettede utviklingsarbeidet i Listerregionen kan koordineres av en institusjon, Lister Nyskaping. Dette betyr ikke at denne institusjonen skal gjennomføre eller ha totalansvar for alle tiltak, men at Lister Nyskaping kan bli et medium for å styrke koordinering og gjennomføring der det er felles interesser mellom aktører for eksempel knyttet til markedsføring og profileringsarbeid.

Innspill til handlingsplaner og tiltak

Gjennom arbeidet med strategisk næringsplan kom det frem en lang rekke konkrete forslag til tiltak, handlinger og prioriteringer. Noen av forslagene var så konkrete at de allerede er satt ut i livet, andre var mer langsiktige, og andre tiltak trenger mer finansiering og støtte før de er aktuelle å gripe fatt i. Lister regionen får nå tre nye institusjoner som skal arbeide systematisk og strategisk med næringsutvikling. I det følgende listes kort noen av de forslag som kom frem i arbeidet med planen. De innspill til handlingsplaner og forslag til tiltak som kom frem gjennom de tre gruppe arbeidene presenteres her i stikkordsform. Disse må nå tas videre og behandles politisk/prioriteres av styrer og ledelse i de tre regionale institusjonene som omtales i planen. Mange av forslagene vil overlappe mellom institusjonene så de ulike tiltakene og forslagene bør sees under ett.

Politisk samarbeid – Listerrådet:

- Næringsarealer Regionen har store og små næringsarealer å tilby innefor de fleste områder sjø/land relaterte. Arbeidet med regulering og synliggjøring av disse er på gang. Ingen enhetlig oversikt og bruksplan_for tilgjengelig areal pr. i dag. Synliggjøring og kontakt med mulige investorer/etablerer er heller ikke en proaktiv sak i Lister regionen. Her er mye ugjørt og den lenge etterlangtede Listerportalen kan være et mulig verktøy i så måte.
- Arbeid for å etablere flere offentlige arbeidsplasser
- Fremtidig strategisk havnestruktur tilpasset nasjonal havneplan. Lister regionen har en variert utbygd havnestruktur som er utnyttet i varierende grad. En mer samkjørt havnestrategi burde kunne synliggjøre mulighetene mot nye ekspanderende markeder og bruksområder. Havnene er delvis i offentlig og delvis i privat eie. Lister må inn på kartet i den nasjonale havneplan som en fremtidig strategisk ressurs. Lister er korteste vei mot kontinentet og ligger midt i mellom Agderbyen og Rogaland. Etablere og organisere et felles "havnevesen" innen Lister. Foreta en mulighetsstudie /konsekvensutredning for strategisk utvikling, opprusting, og markedsføring av regionens havner. I et samarbeid andre land rund Nordsjøen. Felles markedsføring av havnene i regionen. Satse vider på å markedsføre regionen som en havn for olje relaterte basefunksjoner
- Flytt fokus fra hvor folk arbeider til der folk bor. Etablering krever enormt tilleggsapparat: Fokus barnehager, skoler, infrastruktur, kulturtilbud.
- Støtt opp om hverandres arrangementer internt i regionen for å skape en sterkere felles identitet i Lister Samarbeid og oversikt/synkronisering av arrangementer i Lister Dyrskue, Laksefestival, Tingvatns Ting, Kaperdager osv. "Vår golfbane, vår skjærgårdspark, våre alpinanlegg, våre elver, våre skoger og fjell, våre kulturhus"
- ARENA medier: "Eg e frå Lister". Lister.no, Lister nærradio, en Lister Avis, Lister nær-tv, utbygging av breiband
- Bevare eksisterende og utvikle nye offentlige arbeidsplasser i regionen. Organisere et prosjekt i Listerrådet med konkret ansvar og målsetting
- Listerkommunen fra frivillig samarbeid til forpliktende samhandling
- Jernbanekommunikasjon. Sammenkopling av vestfoldbanen, høyhastighetstog. Opprette et ressurscenter (næringsliv/offentlig) som skal ha ansvar for dette prosjektet. Foreta en regional konsekvensutredning av etablering av høyhastighetstog. Delta aktivt i aktuelle fora hvor høyhastighetstog debatteres/utredes (eller liknende). Presentasjon av konsekvensutredning Årlig konferanse

Samarbeid om kompetanseutvikling – Lister Kompetanse:

- Bygg opp forståelse blant de folkevalgt/lærere(!) – for begrepet: "Eg e frå Lister" Kursing av folkevalgte og av lærere
- Opprett nye trivselsarenaer, det er svært viktig for å trekke folk- Hva med et Listerrally, Listerfotball, Listerteater... Idrettslag på seniornivå, rekruttering fra alle kommuner Opprett kulturnettverk som kan bidra til å bygge felles Listeridentitet.
- Barn og unge: "Eg e frå Lister". Tiltak: Skolene må bruke Lister Videregående Skole, avd. Sirdal/Farsund/Kvinesdal osv. Felles medieprosjekter for unge. "Listertube.com" og lignende
- Holdningsendring i forhold til kompetanse, Opplysningsarbeid, bevisstgjøring av de som påvirker barna i deres valg, rollemodeller m.m.
- Heving av kvaliteten i grunnskolene i Lister. Positivt omdømme av skolene i Lister gir fortrinn for bosetting. Sikre høyt kompetente skoleledere og lærere, og legge til rette for et godt læringsmiljø.
- Oppdatere kunnskaper fra industrien inn i skolen. Styrke næringslivets inntreden i grunnskole og videregående skole, rådgiverne naturlige samarbeidspartnere. Utvide komité under Listerrådet "Skole, helse og miljø" med 2 representanter fra næringslivet for å sikre næringslivets interesse/deltakelse.
- Sikre fremtidig arbeidskraft til regionen. Gjennomføre minimum 2 besøk til bedrifter i Lister i løpe av grunnskolen. Årlig arrangere yrkesmesse der bedrifter i Lister inviteres til å presentere seg. Etablere formalisert kontakt mellom videregående skole og ungdomskoleelever, gi informasjon om arbeidsmuligheter, før de "populistiske valgene" blir rådende.
- En skole som tjener elevene og næringslivet. Tilrettelegg for en prosess der skolene blir ressurscenter ved å samle alle de videregående skolene i Lister under en administrasjon. (Forts. flere undervisningssteder). Arbeide for en holdningsendring der en blir mer opptatt av å sikre rekruttering gjennom tilbud og innhold enn av plassering.
- Mer samarbeid i industrien i Lister - sammen fronte behov for kompetanse og markedsføre seg inn mot skolen. Sikre næringslivet representasjon i komiteer og utvalg som behandler saker ang. videregående skoletilbud. Organisere næringslivet i Lister i en organisasjon. Samkjøre tiltaksapparatet (Næringshager og næringsforeninger) i et regionalt senter. Opprette ulike bransjetilknytninger, kartlegge behov for kompetanse.
- Nytt landsdekkende tilbud i videregående skole. Rekruttere ungdom fra andre deler av landet til regionen. Finne frem/initiere til nye landsdekkende tilbud i videregående skole lagt til Listerregionen, eks. reiseliv. Samsvar mellom næringer i vekst og tilbud i videregående skole.
- Etablere regionalt FOU senter. Utføre selvstendig FOU arbeid. Tilby hjelp til prosjektstyring, til søknader, til å formidle kontakt med kompetansemiljøer og til å utferdige rapporter gjennom Lister kompetanse og andre konsulentfirmaer.
- Sikre best mulig tilbud etter videregående ved desentraliserte studier i regionen. Avdekke næringslivets behov for kompetanse. Initiere egne kurs/undervisning lagt til regionen.
- Etablere en universitetsfilial i regionen (under UIA, UMB eller UIR), knyttet til et FOU senter, eks opplevelsesindustrien, de naturgitte fortrinn regionen har, energi (kraftknutepunkt), mekanisk industri. Opprette prosjekt som kan avdekke områder som kan muliggjør en universitetsfilial.
- Styrke entreprenørskap i regionene, legge til rette for at personer med ønsket kompetanse kommer tilbake og starter opp firma. Tilgjengelig byggeklart næringsareal og ferdige næringsbygg for utleie. Positiv holdning til entreprenører og gründere som ønsker å etablere seg.

Samarbeid om næringsutvikling – Lister Nyskaping:

- Start programmer for felles markedsføring av Lister. Utarbeid felles Lister logo, lag og bruk kart over Lister, sett opp markert skilting langs veien, og sørg for at navnet "Lister" er framme og tilgjengelig. Befolkningen må forstå hvorfor det er viktig med felles identitet – det betyr satsing på intern markedsføring Informasjon må vinkles positivt – måten det vinkles på er viktig, ellers kan alt samarbeid stoppe opp. Skap en attraktiv region med gode bo-, arbeids- og oppvekstmiljøer og med bredde i arbeidsmarkedet samlet sett Fokuser mer på hva vi har enn på hva vi ikke har. Markedsfør regionen fra hav til hei med de gode livskvaliteter, og begynn markedsføringen raskt!
- Utvikle strategi for å tiltrekke risikokapital
- Det bør rettes større fokus på hospiterings- og traineeordninger i samhandling mellom kommunene, kompetansemiljøene og bedriftene
- Næringsarealer. Utarbeide en samlet oversikt og bruksplan (med tilhørende kompetansemiljøer) for næringsarealer i regionen som legges ut på Lister.no. Kartlegge alle næringsarealer i regionen. Opprette et regionalt eiendomsutviklingselskap (off/privat eid) for profesjonell utvikling og markedsføring av næringsarealene i regionen. Utarbeide profesjonelt presentasjonsmateriell. Utarbeide en markedsføringsstrategi

OPPLEVELSESNERING

- Styrke samarbeidet på tvers av kommuner og næringer for å gi besøkende og boende et bedre og helhetlig tilbud. Etablere et felles markedsførings- og attraksjons selskap for Region Lister.
- Satse på innovative opplevelsesprodukter som inkluderer kultur, mat, historie, natur, aktiviteter, overnatting og transport. Skape en helhetlig profil som samtidig viser mangfoldet i regionen
- Sesongforlengelse for å skape flere helårs arbeidsplasser, skape et bærekraftig lokalsamfunn og stabil bosetting. Kulturbasert næringsutvikling med fokus på kvalitet, kreativitet, mat og historie
- Satse på å etablere flere regionale fyrtårn. Utvikle opplevelser i tilknytting til skjærgårdsparken og Setesdal-Vesthei landskapsvernsområde
- Kompetanseheving. Større profilering av fyrtårnene i regionen. Utvikle lister.no. Felles Internettportal med helhetlig profil for regionen
- Felles profilering av ulike arrangementer i hele regionen, må ikke å gå på bekostning av den ofte helt unike lokale profilen
- Felles reiselivssamarbeid i Lister er viktig og nødvendig må ikke bli en hindring for at samarbeid og profilering også kan ivaretas i større bredde slik at både naboregioner og Sørlandet kan være fellesnevne

INDUSTRI OG ENERGI

- Etablere et kompetansesenter innen industriell og miljøvennlig utvikling av Lister som et energiknutepunkt. i et samarbeid mellom myndigheter, industribedrifter, FOU og utdanningsinstitusjoner. Årlig kraftkonferanse i Lister
- Etablere en energiplan for Listerregionen som beskriver regionen som det fremtidige energiknutepunktet i Sør Norge. Få tunge utredere og energiaktører med i utarbeidelsen av denne planen og forretningsutvikling av "Lister Energipark". Etablere/markedsføre Lister som Europas kraftknutepunkt

- Industriell utvikling med fokus på miljøvennlige utnyttelse av energi. Utvikle/markedsføre kraftprosjekter i regionen eks. småkraftverk, vindkraftverk, gasskraftverk. Nytt prosjekt: "Etablering av kraftverk på Lista" innen 2020

PRIMÆRNÆRINGENE

- Utarbeide en regional plan for næringen, med fokus på kompetanseoverføring, satsingsområder, produktutvikling og merkevarebygging. Økt satsing på FOU innen næringen med tanke på innovasjon og nyskaping
- Satse på bioenergi og småkraftverk. Utvikle møteplasser og arenaer for bedre samhandling
- Stimulere til økt lokal produksjon og økt bruk av lokale råvarer. Videreutvikle prosjektet "Lister kjøkken".